

MEI-INOAR TSJINSTBER

BESTUURSAKKOORD 2026-2030

”

*Der is in krite yn Fryslân dêr't in wichterbeam bloeit
Dêr't op in beamwâl in toarnbei graach groeit
De minsken binne rêstich sjog' de kat út de beam
Mar stiet de kat op 'e grûn sil se klear foar dy stean*

Fan Marcel Smit

INLEIDING

Er wordt weleens gezegd in Achtkarspelen “binne de minsken oars as oars”. We kijken eerst de kat uit de boom, maar als het erop aankomt, kan men op ons rekenen. Er leeft een sterke mentaliteit van “wy rêde ús sels wol”, maar juist door onze verbondenheid vormen we samen een krachtige mienskip waarin we oog hebben voor elkaar. Dat is iets om trots op te zijn. Een kracht die we de komende jaren willen versterken en benutten om onze prachtige gemeente verder tot bloei te laten komen.

Onze democratie vormt de basis van vrijheid, gelijkwaardigheid en betrokkenheid. Daarom is het belangrijk dat we ons daarvan bewust blijven en er zorgvuldig mee omgaan. Verschillen in opvattingen horen daarbij, zolang we die respectvol en open met elkaar bespreken. We investeren in kennis van en waardering voor onze democratische rechtsstaat. Zo blijven we samen bouwen aan een sterke en veerkrachtige samenleving.

In dit akkoord beschrijven we de onderwerpen waaraan we de komende jaren willen werken. Tegelijkertijd willen we voldoende ruimte laten aan de samenleving en de raad om gedurende de bestuursperiode bij te sturen, nieuwe inzichten toe te voegen en kansen te benutten. Daarmee kiezen we voor samenwerking in een open bestuurscultuur, met oog voor iedere inwoner en met als doel het vertrouwen in de politiek te versterken. Dat doen we transparant, dienstbaar en positief en tegelijk ook met zorg over grote uitdagingen die op gemeenten en samenleving afkomen.

Uitdagingen gaan we aan met onze mentaliteit van ‘oars as oars’ en ‘trochpakke’. Daarbij zijn we eerlijk en duidelijk over wat wel en niet mogelijk is.

Elts is oars en dêr sit ús krêft! Mei-inoar soargje wy foar in mienskip dêr’t eltsenien meidwaan kin en ta bloei komt.

PROGRAMMA 0: GEMEENTE, ORGANISATIE, SAMENWERKING EN FINANCIËN

Achtkarspelen is een gemeente van sterke dorpen, trotse inwoners en een hechte mienskip. Onze gemeente heeft een eigen, vrijgevochten karakter: nuchter, ondernemend, betrokken en geworteld in de Friese taal en cultuur. Dat vraagt om een gemeente die niet op afstand staat, maar midden in de samenleving aanwezig is. Daarom zijn wij een uitvoeringsgemeente: dichtbij, praktisch, betrouwbaar en samen met de mienskip werkend aan leefbare dorpen en goede voorzieningen.

We staan aan het begin van een nieuwe fase. Met onze jonge en enthousiaste organisatie bouwen we verder aan Achtkarspelen. We hebben daarin een goede start gemaakt en daar zijn we trots op. Tegelijkertijd blijven de uitdagingen groot. Gemeenten krijgen steeds meer taken en verantwoordelijkheden. Daarom gaan we zorgvuldig om met gemeenschapsgeld. We zijn eerlijk over wat we wel en niet kunnen betalen. We houden onze financiële reserves op orde, maar onderzoeken ook hoe we een deel daarvan doelgericht kunnen inzetten voor onze ambities. Structurele uitgaven betalen we uit structurele inkomsten. Het belangrijkste is dat iedere euro bijdraagt aan onze inwoners en onze dorpen.

Dit programma vormt het fundament onder ons bestuursakkoord. Het is tot stand gekomen met inbreng van alle partijen en de jongerenraad. Het verbindt onze politieke ambities met de uitvoeringskracht van de organisatie en de belangen van onze inwoners. Over de voortgang leggen wij niet alleen aan het einde van de bestuursperiode verantwoording af, maar ook tussentijds via een midterm review.

De komende jaren bouwen wij aan een krachtige, wendbare en financieel gezonde organisatie die klaar is voor de toekomst en dienstbaar is aan haar inwoners. Dat vraagt om scherpe keuzes en heldere prioriteiten in de inzet van mensen en middelen. Een toekomstvisie op onze gemeente helpt daarbij. Een goede balans tussen politiek-bestuurlijke ambities en de uitvoeringskracht van de organisatie is daarbij onmisbaar.

Om onze ambities waar te maken, werken we slim samen. We kiezen voor actieve regionale samenwerking bij opgaven die de gemeentegrenzen overstijgen, zoals wonen, mobiliteit, economie, zorg en de energietransitie. Via onder meer ANNO, Regio Deal II, het Nationaal Programma Vitale Regio's en EuropaPact Fryslân werken we aan een sterke, leefbare en toekomstbestendige regio. Deze samenwerking is niet exclusief. Waar dat inhoudelijk meerwaarde biedt, zoeken wij nadrukkelijk ook de verbinding met andere regio's en gemeenten, zoals Westerkwartier en Smallingerland. Daarbij werken wij actief samen met maatschappelijke partners, ondernemers en kennisinstellingen. Bij regionale samenwerking houdt de gemeente regie, bewaakt zij de lokale belangen en zorgt zij voor democratische controle. Samenwerkingsverbanden zijn transparant en worden periodiek geëvalueerd op resultaten, toegevoegde waarde en bestuurlijke houdbaarheid.

Het vertrouwen in de politiek en overheid staat onder druk. Dat vraagt om een gemeentelijke organisatie en politieke cultuur die open, betrouwbaar en toegankelijk is. Daarbij hoort ook een bestuur dat pal staat voor lokale belangen in Den Haag.

UITGANGSPUNTEN

- We leggen bovenop landelijke en provinciale wet- en regelgeving geen aanvullende lokale eisen, regels of procedures op.
- Het verbeteren van de (digitale) dienstverlening aan inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties is een speerpunt. Een herziene visie op dienstverlening biedt hiervoor de kaders.
- We blijven inzetten op snelle, eenvoudige en doelmatige vergunningverlening.
- De participatievisie en participatieverordening vormen de leidraad voor het versterken van de lokale democratie. We betrekken inwoners, ondernemers en organisaties actief bij beleid en uitvoering.
- We voeren geen referenda in.
- We voeren onze werkzaamheden zoveel mogelijk uit met eigen medewerkers. Alleen wanneer dit noodzakelijk is voor de continuïteit of kwaliteit van de organisatie, of wanneer de arbeidsmarkt daarom vraagt, huren we extern personeel in.
- Ondanks de meerwaarde van verschillende samenwerkingen en gemeenschappelijke regelingen zijn wij terughoudend met het overdragen van taken aan gemeenschappelijke regelingen. Dat doen we alleen wanneer dit aantoonbaar voordelen oplevert voor inwoners, ondernemers of de organisatie. We blijven kritisch op nut, noodzaak en kosten.
- We zetten onze lobby voort voor een eerlijke, uitlegbare en toekomstbestendige verdeling van het Gemeentefonds.
- Nieuwe taken van het Rijk toetsen wij op financiële haalbaarheid. Als de benodigde middelen ontbreken, spreken wij het Rijk hier nadrukkelijk op aan en vragen wij om passende financiering.
- Gemeentelijke tarieven en de OZB stijgen in principe niet meer dan de inflatiecorrectie, tenzij majeure investeringen of noodzakelijke bezuinigingen aanleiding geven hiervan af te wijken.

PROGRAMMA 1: VEILIGHEID

Inwoners van Achtkarspelen moeten zich veilig en vrij voelen. Veiligheid gaat niet alleen over handhaving en criminaliteitsbestrijding, maar juist ook over sociale stabiliteit, gezonde gewoonten, weerbaarheid en het behoud van onze lokale tradities. Dit vraagt van de gemeente een integrale en brede aanpak gericht op preventie, bewustwording en passende handhaving.

De wereld om ons heen wordt onrustiger en minder voorspelbaar. Internationale spanningen, digitale en politieke aanvallen via nepnieuws nemen toe. Digitale verstoringen en risico's rond vitale infrastructuur worden reëler. De noodzaak van een weerbare samenleving is daarmee een gegeven. Dit is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de gemeente, inwoners, bedrijven en instellingen. Als gemeente moeten we voldoende voorbereid zijn op noodsituaties en weten wat de inwoners daarin van ons aan ondersteuning verwachten.

UITGANGSPUNTEN

- We blijven inzetten op het tegengaan van alcohol- en drugsmisbruik en gokproblemen.
- We blijven ervaringsdeskundigen inzetten om voorlichting te geven op scholen en sportverenigingen met bijzondere aandacht voor on- en offline pesten.
- We blijven in goed overleg met de politie aandringen op voldoende beschikbare capaciteit waarbij de politiepost Buitenpost blijft bestaan.
- We bevorderen de bewustwording van inwoners, medewerkers, raadsleden en collegeleden om ondermijning te signaleren en te onderkennen.
- We zetten gericht in op het voorkomen van criminaliteit, vooral in het buitengebied.
- We bereiden ons voor op de BOA-stelselwijziging en versterken de interne crisisorganisatie.
- We houden de huidige mogelijkheden voor het carbidschieten onverkort in stand.
- We ondersteunen actief het werven, opleiden en behouden van vrijwilligers van de brandweerkorpsen Buitenpost, Drogeham en Surhuisterveen.

PROGRAMMA 2: VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT

Een goede bereikbaarheid is voor een plattelandsgemeente als Achtkarspelen van groot belang voor de leefbaarheid van onze dorpen. Inwoners moeten zich veilig, betaalbaar en toegankelijk kunnen verplaatsen; binnen de gemeente én naar voorzieningen, werk, onderwijs en zorg daarbuiten. Daarom zetten wij in op een goede infrastructuur, passende openbaarvervoersvoorzieningen en andere mobiliteitsoplossingen, zodat vervoersarmoede wordt voorkomen. Tegelijkertijd houden wij blijvend aandacht voor de verkeersveiligheid in onze gemeente, met bijzondere zorg voor kwetsbare verkeersdeelnemers.

De overstap naar fossielvrij rijden beïnvloedt de mobiliteit in onze gemeente. Wij houden rekening met deze ontwikkelingen en investeren onder meer in de uitbreiding van het laadnetwerk. Samen met Wetterskip Fryslân werken wij aan een waterbestendig Achtkarspelen, waarin we met gerichte keuzes in de openbare ruimte wateroverlast beperken en zorgen voor een goede afwatering.

UITGANGSPUNTEN

- We maken in overleg met de provincie de verkeerssituatie op de kruising Reitsmastrjitte/Betonwei in Harkema veiliger.
- We blijven ons inzetten voor voldoende en goed onderhoud van wegen en fietspaden, tegelijkertijd vragen wij Rijkswaterstaat en provincie om dezelfde inzet te tonen voor het onderhoud van de infrastructuur waar zij verantwoordelijk voor zijn.
- We streven naar voldoende openbare laadpalen.
- We zoeken naar mogelijkheden om de verkeersproblematiek rond de Gedempte Vaart in Surhuisterveen te verbeteren.
- We willen samen met de provincie en omliggende gemeenten veilige en snelle fietsroutes realiseren.
- We willen dat de extra sneltrein Groningen – Leeuwarden ook een tussenstop maakt in Buitenpost.
- We blijven actief met de lobby voor de buslijn: Kollum Buitenpost Surhuisterveen en Drachten.
- We gaan met Arriva en ProRail in gesprek om cameratoezicht op station Buitenpost te realiseren
- We willen de komende jaren actief lobby voeren voor het vervangen van de brug in Kootstertille.

PROGRAMMA 3: ECONOMIE EN LANDBOUW

Achtkarspelen is een gemeente van aanpakkers, waar ondernemingsgeest, zelfredzaamheid en vakmanschap diep geworteld zijn. Die kracht is van grote waarde voor onze lokale economie en voor de leefbaarheid in onze dorpen. In de komende bestuursperiode willen wij een gemeente zijn die ook hier dichtbij staat, meedenkt en waar mogelijk faciliteert.

Wij willen ruimte geven aan initiatief en ontwikkeling. Waar het kan, verminderen we regeldruk en we leggen geen extra gemeentelijke regels op bovenop landelijke of provinciale kaders, tenzij dat echt nodig is. Zo bieden we inwoners, boeren en bedrijven de ruimte om te ondernemen, te vernieuwen en verder te bouwen aan een sterke toekomst.

We creëren, letterlijk en figuurlijk, ruimte voor groei. We denken mee met bedrijven die willen uitbreiden, vernieuwen en toekomstbestendig willen ondernemen. Daarbij hebben we oog voor de kracht van onze lokale economie en voor het belang van een vitale en veerkrachtige gemeente. Daar waar mogelijk passen we maatwerk toe dat aansluit bij de locatie en de omgeving voor optimaal gebruik van schaarse ruimte.

Ook in ons inkoopbeleid houden we nadrukkelijk oog voor de lokale economie. Binnen de geldende aanbestedingsregels benutten we de ruimte die er is om lokale ondernemers een eerlijke kans te geven.

UITGANGSPUNTEN

- We bevorderen een aantrekkelijk en stimulerend ondernemersklimaat. De bedrijvencontactfunctionaris speelt hierin een belangrijke rol.
- We houden vast aan gratis parkeren in de hele gemeente.
- We zetten in op uitbreiding en doorontwikkeling van bestaande bedrijventerreinen met voldoende variatie, actief grondbeleid en onderzoeken de ruimte voor nieuwe locaties.
- We willen meer en beter laten zien wat de gemeente Achtkarspelen en bedrijven binnen de gemeente aan kansen te bieden heeft voor jongeren door bijvoorbeeld stages of banenmarkten te organiseren.
- We bieden ruimte aan en stimuleren kleinschalige, aan-huis-verbonden activiteiten, passend bij de lokale situatie en binnen wat ter plaatse mogelijk en verantwoord is.
- We willen geen datacenters in onze gemeente.
- We ontwikkelen de huidige economische ontwikkelagenda door, breiden die waar mogelijk uit en brengen dit actief onder de aandacht.
- We onderzoeken verhoging van de maximale bouwhoogte op bedrijventerreinen, waar mogelijk en passend.
- We bieden waar mogelijk ruimte voor verbreding in de agrarische sector, zoals kamperen bij de boer, en voor herbestemming van vrijkomende boerderijen en woningen.
- We staan alleen uitbreiding van intensieve veehouderij toe als er sprake is van milieuwinst voor de omgeving of verbetering van het dierenwelzijn.
- We willen geen Natura 2000-gebieden.
- We ondersteunen agrarisch natuur- en landschapsbeheer.
- Als het Rijk met nieuwe eisen komt voor de hoeveelheid ruimte per gehouden dier, vergroten wij daar waar dit binnen wettelijke mogelijkheden kan, naar rato de bouwblokken van onze agrarische ondernemingen.

PROGRAMMA 4: ONDERWIJS

Goed onderwijs en passende onderwijshuisvesting zijn van groot belang voor de ontwikkeling van kinderen en jongeren. En daarmee voor de toekomst van Achtkarspelen. Daarom zetten wij in op het behouden en versterken van kwalitatief goed onderwijs en op schoolgebouwen die veilig, gezond en toekomstbestendig zijn. De opgave in de onderwijshuisvesting is groot en vraagt in deze bestuursperiode om forse inspanningen, met een stevige impact op de begroting. Wij maken hierin zorgvuldige keuzes, met het belang van kinderen en de kwaliteit van het onderwijs voorop.

De kwaliteit van schoolgebouwen is direct van invloed op het welzijn van kinderen en hun leerprestaties. Daarom investeren wij, binnen onze financiële mogelijkheden, in onderwijshuisvesting die bijdraagt aan een goede en stimulerende leeromgeving. Daarbij houden wij oog voor de verscheidenheid in het onderwijs en voor het behoud van de eigen identiteit van scholen, in lijn met artikel 23 van de Grondwet. Samenwerkingsscholen zijn voor ons geen doel op zich, maar kunnen een passende oplossing zijn wanneer zij bijdragen aan de kwaliteit, bereikbaarheid en continuïteit van het onderwijs.

Met het onderwijskansenbeleid blijven wij inzetten op een doorgaande lijn in leren en zorg. Wij blijven daarom de samenwerking tussen onderwijs en zorg ondersteunen, zodat kinderen in een veilige leer- en leefomgeving kunnen opgroeien en tot bloei kunnen komen.

UITGANGSPUNTEN

- Wij houden vast aan het uitgangspunt uit het Integraal Huisvestingsplan dat ieder dorp een basisschool heeft.
- We stimuleren het aanbod van vakonderwijs in de gemeente dat aansluit bij de werkgelegenheid. Dit doen we bijvoorbeeld door het stimuleren van werk-leertrajecten bij onze ondernemers.
- We willen het mbo-onderwijs in de regio behouden en verder stimuleren.
- Vroegtijdige signalering van problemen in het onderwijs en in de thuissituatie is essentieel voor passende ondersteuning. Daarom zetten wij in op het verder doorontwikkelen van de GIS-medewerker en jongerenwerker in de school.
- Wij zetten actief in op het terugdringen van schoolverzuim en stimuleren een gerichte aanpak om dit te voorkomen en tegen te gaan.
- Laaggeletterdheid is een aandachtspunt dat vraagt om een gerichte inzet. Daarom stimuleren wij het aanbod en het gebruik van voor- en voerschoolse educatie (VVE) om achterstanden vroegtijdig te voorkomen.
- We zetten nadrukkelijk in op de ontwikkeling van de Campus Buitenpost als aanjager van onderwijs, innovatie en economische versterking in de regio.
- De voorbereidingen voor de vervanging/renovatie van de drie basisscholen in Kootstertille zullen voortvarend worden opgepakt.
- Wij werken eraan dat alle scholen het A-profiel voor de Friese taal behalen en behouden.

PROGRAMMA 5: SPORT, CULTUUR EN RECREATIE

In dit programma leggen we de basis voor een vitale en leefbare gemeente. Sport, cultuur en recreatie zijn de motoren van ons sociale hart, waarin onze Fryske taal als waardevolle verbinder centraal staat. Ze brengen mensen samen, versterken de identiteit van dorpen en bieden inwoners de gelegenheid om mee te doen, zich te ontwikkelen en elkaar te ontmoeten.

Sport, cultuur en recreatie moeten voor iedereen bereikbaar zijn. Sportverenigingen, culturele instellingen en andere (lokale) initiatieven spelen hierin een sleutelrol. We ondersteunen verenigingen en organisaties die zich ontwikkelen tot open toegankelijke plekken waar sport, cultuur en ontmoeting samen komen. Daarbij zorgen we voor duidelijkheid over toekomstbestendig sportaccommodatiebeleid zodat verenigingen hun leden nu en morgen optimaal kunnen faciliteren.

Achtkarspelen kenmerkt zich door haar uitgestrekte en groene karakter in een prachtig coulisselandschap. Dat biedt kansen voor recreatie en toerisme. Het verder ontwikkelen van een goede (fiets)infrastructuur draagt hier aan bij. We stimuleren uitbreiding van duurzame kleinschalige recreatie die past bij het landschap en identiteit van de Noardlike Fryske Walden. Zo versterken we de leefbaarheid van onze dorpen en ondersteunen we de lokale economie met oog voor inwoners, rust en natuur.

De Friese cultuur, taal en identiteit vormen een wezenlijk en zichtbaar onderdeel van het lokale karakter van onze gemeente. Vanuit die overtuiging voeren we per 1 januari 2029 Friese plaatsnamen in. Hiervoor stellen we een invoeringsplan op, gericht op het opnemen van de Friese plaatsnamen in de Basisregistratie Adressen en Gebouwen. Daarbij geldt als uitgangspunt dat de Friese plaatsnamen gemeentebreed worden doorgevoerd. Uitzonderingen zijn alleen mogelijk om historisch-taalkundige redenen.

UITGANGSPUNTEN

- Wij stimuleren en faciliteren de komst van grote (sport)evenementen. Daarmee versterken we niet alleen de lokale economie maar ook de onderlinge verbondenheid.
- We gaan onderzoeken op welke manier en in welke vorm we kinderen en jongeren laagdrempelig kennis kunnen laten maken met verschillende sporten en cultuur in onze gemeente, bijvoorbeeld door de introductie van een jeugdsport- en jeugdcultuurpas bij eigen verenigingen binnen onze gemeente.
- Het moet voor ieder kind mogelijk zijn om een zwemdiploma te halen. Voor minima blijft er een ondersteuningsregeling om zwemles in de eigen gemeente mogelijk te maken.
- We steunen het volwaardig open blijven van zwembad "Wettersvlecke".
- We realiseren deze bestuursperiode een uniform, eenduidig en gedragen sportaccommodatiebeleid.
- We blijven ondersteuning bieden aan de Wâldsang, onze muziekschool waar Achtkarspelen trots op kan zijn.
- We voeren per 1 januari 2029 gemeentebreed Friese plaatsnamen in door opnemings in de Basisregistratie Adressen en Gebouwen.
- We zetten ons in voor behoud van bibliotheken in Buitenpost en Surhuisterveen.
- De lokale omroep RTVNOF is en blijft belangrijk en moet overal in de gemeente beschikbaar zijn. We dringen er bij de Rijksoverheid op aan dat zij zorgen voor voldoende en passende financiering, zodat de lokale omroep er niet op achteruitgaat en minstens evenveel geld ontvangt als op basis van het huidige stelsel.
- We blijven koren en korpsen steunen omdat zij onmisbare schakels zijn voor de leefbaarheid en identiteit van dorpen en kernen.
- We blijven de rijke geschiedenis van Achtkarspelen zichtbaar maken met bebording en informatiezuilen.
- We blijven ons actief inzetten voor het behoud van karakteristieke en beeldbepalende panden.
- Skûtsje "Nooitgedacht" moet afgebouwd worden en behouden blijven voor Achtkarspelen.
- Het gebruik van het Fries is binnen onze gemeente vanzelfsprekend als omgangstaal en als taal bij formele bijeenkomsten. Om het eigen taalgebruik te stimuleren, benadert de gemeente het Fries positief door mensen uit te nodigen Fries te spreken, te schrijven en dit consequent toe te passen.
- De gemeente is geen ondernemer. We doorlopen het proces dat voor de Kruidhof moet leiden tot een duidelijk vastgestelde koers. De Eettuin brengen we ergens anders onder.
- In afstemming met dorpsbelangen en grondeigenaren blijven we zoeken naar kansen voor uitbreiding van wandel- en fietsmogelijkheden door zoveel als mogelijk oude kerk-, fiets- en jachtpaden op te knappen. Daarbij gaan we actief op zoek naar cofinanciering.
- We willen het aanbod van openbare toiletten in de gemeente uitbreiden.
- We zetten in op het uitbreiden van verblijfsaccommodaties zoals campings, vakantiepark, hotels of B&B's.

PROGRAMMA 6: SOCIAAL DOMEIN

We willen een gemeente zijn waar iedereen meedoet en dezelfde kansen krijgt. In ons beleid gaan we uit van de kracht van de mienskip. Een echte mienskip betekent dat we er zijn voor elkaar, juist wanneer steun nodig is. We zien de meerwaarde van informele zorg in de vorm van mantelzorg en zorg die geboden wordt door bijvoorbeeld kerken en verenigingen.

We voorkomen problemen liever dan dat we ze achteraf moeten behandelen en zetten volop in op preventie. Omdat problemen vaak niet op zichzelf staan, pakken we deze zo veel mogelijk in samenhang en bij de oorzaak aan.

Om goede zorg en ondersteuning te kunnen blijven bieden, blijven we samen met andere gemeenten lobbyen voor voldoende geld vanuit het Rijk. Tegelijkertijd zorgen we dat de uitgaven in het sociaal domein binnen de perken blijven. Bij alles wat we doen, zijn de maatschappelijke opbrengsten voor onze inwoners het uitgangspunt. Inwoners doen naar eigen vermogen mee en werken loont.

UITGANGSPUNTEN

- De bijstand is een tijdelijk vangnet. We moedigen mensen aan om snel weer aan het werk te gaan, want werken moet lonen. Van inwoners met een uitkering die kunnen werken, verwachten we dat ze een deel van hun tijd nuttig besteden aan de maatschappij. De tegenprestatie bij de langdurigheidstoeslag blijft bestaan. We gaan door met de MOA en breiden activiteiten uit waar dat kan.
- We blijven de werk-leerprojecten steunen die mensen helpen om de stap naar een gewone baan te maken.
- De komende vier jaar onderzoeken we of de inkomensgrens voor inkomensondersteunende regelingen en minimavoorzieningen omhoog kan, bijvoorbeeld om meer jongeren te laten sporten. Daarbij wegen we de financiële gevolgen en effecten mee.
- We willen problemen voorkomen in plaats van behandelen, in lijn met de landelijke Hervormingsagenda jeugd. Door er vroeg bij te zijn, voorkomen we hogere kosten later. Dit doen we bij de jeugd én bij de Wmo, bijvoorbeeld via gesprekken aan de voorkant en het vroeg signaleren van schulden.
- Het gebiedsteam in scholen (GIS) en de POH-jeugd (praktijk ondersteuner huisarts) bij de huisartsen blijven. Echtscheidingen zijn voor alle betrokkenen in veel opzichten ingrijpend. De werkwijze van het gebiedsteam richt zich primair op de vergaande consequenties die het voor kinderen heeft.
- We willen meer toezicht houden op de kwaliteit en kwantiteit van zorg om oneigenlijk gebruik van zorggeld te voorkomen. We treden op tegen misbruik.
- Bij de inkoop van Wmo-zorg staat de inwoner voorop en hebben we aandacht voor kleine, lokale zorgaanbieders.
- We willen de huisartsen zoveel mogelijk behouden in de dorpen. Het behoud van deze lokale zorg en een brede toegang tot de zorg voor al onze inwoners zijn voor ons belangrijke speerpunten.
- We vinden de leefbaarheid van de dorpen belangrijk. Daarom willen we dat in elk dorp het dorps- of clubhuis blijft bestaan. We compenseren hen voor de OZB en de verzekeringen om zo een toekomstbestendige exploitatie van dorpshuizen te krijgen.
- Subsidies voor sociaal-cultureel werk gaan zoveel mogelijk rechtstreeks naar de activiteiten van vrijwilligers in de dorpen.
- Jongerenwerk heeft grote meerwaarde in de verbinding tussen jongeren. De maatschappelijke druk om perfect te moeten zijn, mede door sociale media, zorgt voor een toename van eenzaamheid en mentale druk onder jongeren. Het jongerenwerk richt zich daarom op vroegsignalering, welzijn en preventie, en verwijst door waar dat nodig is.

PROGRAMMA 7: VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU

Een gezonde leefomgeving is van groot belang voor de leefbaarheid in Achtkarspelen. Wij zetten in op het bevorderen van de volksgezondheid en het beperken van milieubelasting, met aandacht voor preventie en actuele maatschappelijke opgaven.

Wij kiezen voor een zakelijke, nuchtere en uitvoerbare aanpak, gericht op de praktijk in onze dorpen. De inzet richt zich op het versterken van bestaande voorzieningen, het ondersteunen van gerichte lokale behoeften en het stimuleren van duurzame ontwikkelingen, met oog voor betaalbaarheid en draagkracht.

Daarbij sluiten wij aan bij provinciale en landelijke kaders en vermijden wij onnodige regeldruk. Op deze manier werken wij doelgericht aan het behoud en de versterking van een gezonde en toekomstbestendige leefomgeving.

UITGANGSPUNTEN

- We zetten ons in voor het behoud van de brede toegang tot zorg in onze gemeente (huisartsen en overige zorg).
- We richten ons op het terugdringen van de toenemende problematiek rondom eenzaamheid.
- Omdat het gebruik van harddrugs, softdrugs, alcohol, roken en gokken schadelijk is voor de gezondheid en de mienskip, moet er goede en realistische voorlichting blijven en meer en beter toezicht zijn.
- We geven praktisch uitvoering aan het vastgestelde plan mentale gezondheid, waaraan ook de aanpak van suïcidepreventie is gekoppeld.
- We volgen qua ambitie het provinciale of landelijke beleid als het gaat om duurzaamheid en we leggen hierbij geen extra gemeentelijke regels op.
- We stimuleren en verleiden inwoners tot het treffen van duurzaamheidsmaatregelen. De gemeentelijke inzet en landelijke middelen richten we specifiek op inwoners met een laag inkomen en relatief hoge energielasten via een gerichte aanpak.
- We blijven de zonneladder in het duurzaamheidsbeleid volgen en geven hierbij prioriteit aan zonnepanelen op daken.
- We blijven kleine windmolens bij agrarische bedrijven toestaan ten behoeve van eigen gebruik. Wanneer de provincie dit toestaat, breiden we dit uit naar bedrijventerreinen.
- We stimuleren energievoöperaties binnen de provinciale kaders door actief mee te denken en te ondersteunen met kennis, procedures en vergunningen, waarbij de financiële middelen de eigen verantwoordelijkheid van de coöperaties zelf blijven.
- We dringen bij de netwerkbeheerder (Liander) aan op de verbetering van de infrastructuur (van middenspanning naar laagspanning) om te zorgen voor voldoende aansluitmogelijkheden voor nieuwe woningen en bedrijven, evenals voor laadpalen.
- We onderzoeken de voor- en nadelen van extra inspanningen om de scheidingsdoelstellingen te behalen, bijvoorbeeld via diftar of optimalisatie van de huidige afvalinzameling, met als doel de afvalstoffenheffing voor inwoners te verlagen.
- We staan voor kwalitatief goed onderhoud van het gemeentelijk groen, met oog voor biodiversiteit en veiligheid. Het streven is gericht op een goed evenwicht tussen landbouw, recreatie, natuur, landschap en leefbaarheid.
- De typische landschapsstructuur van dykswâlen en elzesingels moet behouden blijven. We faciliteren inwoners die actief bezig zijn met het landschapsbeheer van de Noardlike Fryske Wâlden en zorgen ervoor dat zij hun snoei- en afvalhout onder voorwaarden zelf mogen verbranden dan wel eenvoudig kunnen afvoeren.
- We blijven hameren op maatregelen die ervoor zorgen dat de wolf zich niet in Achtkarspelen gaat huisvesten.

PROGRAMMA 8: VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING EN WONINGBOUW

In Achtkarspelen staan we de komende bestuursperiode voor betekenisvolle opgaven die direct raken aan de leefbaarheid en het karakter van onze gemeente. Het oplossen van het woningtekort heeft daarbij hoge prioriteit. Speciale aandacht hebben we voor starters, jongeren en ouderen zodat zij in de eigen gemeente kunnen blijven wonen. We bouwen voort op de woningbouwprojecten die de afgelopen periode op stoom zijn gekomen, maar we zijn er nog niet. We willen projecten voortvarend oppakken en waar mogelijk aanvullende maatregelen nemen om versneld te kunnen bouwen.

Naast deze volkshuisvestelijke opgave liggen er grote uitdagingen op het gebied van de ruimtelijke ordening. De voorgestelde voorkeursroute voor een nieuwe hoogspanningsverbinding heeft een grote impact op onze inwoners. Bovendien tast het ons unieke coulisselandschap en de kansen voor recreatie en toerisme aan. Daarnaast nemen we op een verantwoorde wijze onze maatschappelijke verantwoordelijkheid ten aanzien van de landelijke opgave voor de opvang van vreemdelingen.

UITGANGSPUNTEN

- We willen dat starters met een sociaaleconomische binding meer kansen krijgen op een woning. Bij nieuwe projecten kijken we naar een zelfbewoningsplicht en de mogelijkheid om een deel van de nieuwbouw te reserveren voor inwoners met een sociaaleconomische binding met de gemeente, zonder al te veel regels en uitvoeringslasten.
- We voeren een leegstandsbelasting in voor woningen die langer dan twaalf maanden leegstaan.
- De coalitiepartijen nemen hun verantwoordelijkheid en committeren zich aan de uitvoering van de Spreidingswet. Het voldoen aan deze wettelijke opgave is een vaststaand feit, aangezien de minister de gemeente hierover schriftelijk heeft geïnformeerd en de Rijksoverheid is gestart met actieve handhaving wat kan leiden tot indeplaatsstelling. Dit betekent dat we dan geen regie meer hebben. Wij maken daarom een bewuste keuze om zelf de regie te houden zodat we recht doen aan de draagkracht en het karakter van onze gemeente. Verschillende opvangmodellen worden open en transparant gewogen op haalbaarheid en impact, waarbij ook gekeken wordt naar regionale samenwerking. We volgen hierbij een zorgvuldig participatieproces om tot een heldere uitleg en onderbouwing naar de raad en de samenleving te komen over de verschillende opties en bijbehorende gevolgen zodat een breed afgewogen keuze met een zo groot mogelijk draagvlak wordt gemaakt.
- Wij zetten het bestaande beleid voor de opvang van Oekraïners voort, met de beweging van noodopvang naar meer duurzame opvang.
- Het beleid voor statushouders wordt voortgezet.
- Wij zijn fel tegen de voorkeursroute van de nieuw te bouwen 380 kV hoogspanningsverbinding (Vierverlaten-Ens) door ons unieke coulisselandschap en maken ons grote zorgen over de gevolgen voor omwonenden. Mocht de voorkeursroute onverhoopt de definitieve route worden, eisen we voor de omwonenden een verbeterde aankoopregeling en een ruimhartige toepassing van de nadeelcompensatie. Daarnaast zetten we in op een verbeterde gebiedsfondsregeling (nu €150.000 per strekkende kilometer = ongeveer €2,1 miljoen) om de schade aan ons landschap te compenseren.
- We zetten in op de uitbreiding van de woningbouw in elk dorp naar 'fraach en ferlet', waarbij zowel inbreiding als uitbreiding van de dorpen mogelijk is.
- We geven een extra impuls aan de woningbouw en stellen hiervoor geld beschikbaar om op korte termijn tot versnelling te komen in de vorm van een versnellingsplan.
- We faciliteren en stimuleren nieuwe woonvormen, zoals 'lytse wenten', ouderenhofjes en wonen op eigen erf.
- Burgerinitiatieven voor woningbouw ondersteunen we waar mogelijk.
- We verruimen de mogelijkheden voor hoogbouw op locaties waar dat verantwoord kan en passend is binnen de lokale situatie.
- We pleiten voor een actieve aanpak van verwaarloosde panden om verpaupering van de dorpen tegen te gaan.

MEI-INOAR TSJINSTBER

BESTJOERSAKKOART 2026-2030

”

*Der is in krite yn Fryslân dêr't in wichterbeam bloeit
Dêr't op in beamwâl in toarnbei graach groeit
De minsken binne rêstich sjog' de kat út de beam
Mar stiet de kat op 'e grûn sil se klear foar dy stean*

Fan Marcel Smit

YNLIEDING

Der wurdt wolris sein: “yn Achtkarspelen binne de minsken oars as oars”. Wy sjogge earst de kat út de beam, mar as wy earne foar steane, dan kin men op ús rekkenje. Der hearsket in sterke mentaliteit fan “wy rêde ús sels wol”, mar yn ferbûnens mei-inoar foarmje wy in sterke en fearkrêftige mienskip dêr’t wy omtinken foar inoar hawwe. Dat is eat om grutsk op te wêzen. In krêft dy’t wy de kommende perioade fierder fersterkje en ynsette wolle om ús prachtige gemeente fierder ta bloei komme te litten.

Us demokrasy foarmet de basis foar frijheid, lykweardigens en belutsenens. Dêr moatte wy ús bewust fan bliuwe en soarchfâldich mei omgean. Ferskillen yn opfettingen hearre dêrby, salang’t wy dy mei respekt en iepenens mei-inoar beprate. Wy ynvestearje yn de kennis fan en wurdearing foar ús demokratyske rjochtssteat. Sa bouwe wy mei-inoar troch oan in sterke en fearkrêftige mienskip.

Yn dit akkoart beskriuwe wy de ûnderwerpen dêr’t wy de kommende jierren oan wurkje wolle. Dêrby wolle wy genôch romte litte oan de mienskip en de ried om by te stjoeren, oan te folgen en kânsen te benutten. Dêrmei wolle wy ynsette op gearwurking yn in iepen bestjoerskultuer en hawwe wy omtinken foar elkenien, om it fertrouwen yn de polityk te fergrutsjen. Dat dogge wy transparant, tsjinstber en posityf, en tagelyk ek mei omtinken foar de grutte útdagingen dy’t op gemeenten en mienskip ôfkomme.

Dy útdagingen pakke wy oan mei ús mentaliteit fan “oars as oars” en “trochpakke”. Dêr heart ek by dat wy earlik en dúdlik binne oer wat wol en net kin.

Elts is oars en dêr sit ús krêft! Mei-inoar soargje wy dat eltsenien meidwaan kin en ús mienskip bloeit!

PROGRAMMA 0: GEMEENTE, ORGANISAASJE, GEARWURKING EN FINÂNSJES

Achtkarspelen is in gemeente fan sterke doarpen, grutske ynwenners en in hechte mienskip. Us gemeente hat in eigen, frijfochten karakter: nochter, ûndernimmend, belutsen en woartele yn de Fryske taal en kultuer. Dat freget om in gemeente dy't net op ôfstân stiet, mar midden yn de mienskip oanwêzich is. Dêrom is Achtkarspelen in útfieringsgemeente: in gemeente dy't tichteby is, praktysk helpt, ôfspraken neikomt en tegearre mei de mienskip wurket oan leefbere doarpen en goede foarsjenningen.

Wy steane oan it begjin fan in nije faze. Mei ús jonge en entûsjaste organisaasje wurkje wy oan de opbou fan Achtkarspelen. Dêr hawwe wy in goede start mei makke en dêr binne wy grutsk op. Dochs bliuwe der ek útdagingen. De gemeente krijt hieltyd mear taken en ferantwurdlikheden. Dêrom geane wy foarsichtich mei ús jild om. Wy binne earlik oer wat wy wol en net betelje kinne. Wy hâlde in goede sparpot oer, mar sjogge wol oft wy in part fan ús sparjild brûke kinne foar ús plannen. Kosten dy't alle jierren weromkomme, betelje wy ek út jild dat we struktureel krije. It wichtichste is dat wy ús jild nuttich besteegje.

Dit programma foarmet de basis fan ús bestjoersakkoart en is ta stân kaam mei ynbring fan alle partijen en de jongerenried. It smeit de ferbining tusken ús politike ambysjes, de amtlike organisaasje en ús ynwenners dêr't wy it allegear foar dogge. Dêroer wolle wy net allinne oan de ein fan de bestjoersperioade ferantwurdig ôflizze, mar ek tuskentiidsk yn de foarm fan in 'midterm-review'. Wy bouwe de kommende jierren oan in krêftige, fleksibele en finansjeel sûne organisaasje dy't klear is foar de takomst en tsjinstber oan ús ynwenners. It meitsjen fan skerpe karren en it stellen fan heldere prioriteiten by de ynset fan minsken en middels binne needsaaklik. Dat freget om in takomstfyzje op ús gemeente. In goede balâns tusken polityk-bestjoerlike ambysje en de útfieringskrêft fan de organisaasje is dêrby ûnmisber.

Om ús ambysjes wier te meitsjen wolle wy tûk gearwurkje. Dêrby kieze wy foar aktive regionale gearwurking by opjeften dy't de gemeentegrinzen te boppe geane, lykas wenjen, mobiliteit, ekonomy, soarch en enerzjytransysje. Fia ûnder oare ANNO, Regio Deal II, it Nasjonaal Programma Fitale Regio's en EuropaPact Fryslân wurkje wy gear oan in sterke, leefbere en takomstbestindige regio.

Dy gearwurking is net eksklusyf: dêr't dat ynhâldlike mearwaarde biedt, sykje wy neidruklik ek de ferbining mei oare regio's en gemeenten, lykas Westerkwartier en Smellingerlân. Dêrby wurkje wy aktyf gear mei maatskiplike partners, ûndernimmers en kennisynstellingen. By (regionale) gearwurking hâldt de gemeente rezjy, soarget foar lokale belangen en demokratyske kontrôle. Gearwurkingen binne transparant en wurde periodyk evaluearre op resultaat, tafoege wearde en bestjoerlike hâldberens.

It fertrouwen yn de polityk en oerheid stiet ûnder druk. Dat freget om in gemeentlike organisaasje en politike kultuer dy't iepen, betrouber en tagonklik is. Dêrby heart ek in bestjoer dat lokale belangen troch alles hinne ferdigenet yn De Haach.

ÚTGONGSPUNTEN

- Wy wolle boppe-op lanlik of provinsjaal belied gjin ekstra eigen easken, regels of prosedueres oplizze.
- Wy sjogge it ferbetterjen fan de (digitale) tsjinstferliening oan ynwenners, bedriuwen en maatskiplike partners as in spearpunt. In bywurke fyzje op tsjinstferliening biedt dêrfoar de kaders en mooglikheden.
- Us ynset bliuwt in flugge, ienfâldige en doelmjittige fergunningferliening.
- Wy hantearje de fyzje op ynwennerspartisipaasje en de partisipaasjeferoarding as rjochtline foar it fersterkjen fan de lokale demokrasy troch ynwenners, ûndernimmers en organisaasjes aktyf te belûken.
- Wy fiere gjin referinda yn.
- Wy fiere ús wurksumheden safolle mooglik út mei eigen minsken. Allinnich as dat needsaaklik is foar de kontinuïteit en kwaliteit fan de organisaasje, of as de arbeidsmerk dêr oanlieding ta jout, hiere wy yn.
- Nettsjinsteande ferskate goede gearwurkingen en mienskiplike regelingen binne wy tebekhâldend mei it oerheveljen fan taken nei mienskiplike regelingen. Dat dogge wy allinnich as der in oantoanbere mearwearde is foar ús ynwenners, bedriuwen of organisaasje. Wy bliuwe kritysk op nut, needsaak en kosten.
- Wy geane troch mei de lobby foar in earlike en út te lizzen, takomstbestindige ferdieling fan it Gemeentefûns.
- Wy hifkje ekstra rykstaken op finansjele helberens. Is dy der net, dan sprekke wy it Ryk dêr dúdlik op oan troch passende finansiering te freegjen.
- Gemeentlike tariven en de OZB geane yn prinsipe net mear omheech as mei de ynflaasjekorreksje, útsein as grutte ynvestearringen of needsaaklike besunigingen om wat oars freegje.

PROGRAMMA 1: FEILIGENS

Ynwenners fan Achtkarspelen moatte har feilich en frij fiele. Feiligens giet net allinne oer hanthavening en kriminaliteitsbestriding, mar krekt ek oer sosjale stabiliteit, sûne gewoanten, striidberens en it behâld fan ús lokale tradysjes. Dat freget fan de gemeente in yntegrale en brede oanpak rjochte op previnsje, bewustwurding en passende hanthavening.

De wrâld om ús hinne wurdt ûnrêstiger en minder foarsisber. Ynternasjonale spanningen, digitale en politike oanfallen fia nepnijs nimme ta. Digitale fersteuringen en risiko's om fitale ynfrastruktuer hinne wurde hieltyd reëler. De needsaak fan in striidbere mienskip is dêrmei in gegeven. Dat is in mienskiplike ferantwurdlikens fan de gemeente, ynwenners, bedriuwen en ynstellingen. As gemeente moatte wy foldwaande taret wêze op needsituaasjes en witte wat ynwenners yn sokke situaasjes fan ús oan stipe ferwachtsje.

ÚTGONGSPUNTEN

- Wy geane troch mei ús ynset om alkohol- en drugsmisbrûk en gokproblemen tsjin te gean.
- Wy geane troch mei it gebrûk meitsjen fan ûnderfiningssakkundigen foar it jaan fan foarljochting op skoallen en by sportferieningen, mei bysûnder omtinken foar online as offline pesten.
- Wy geane, yn goed oerlis mei de plysje, troch mei it oantrunen op foldwaande beskikbere kapasiteit, wêrby't de plysje-post yn Bûtenpost bestean bliuwt.
- Wy befoarderje de bewustwurdiging fan ynwenners, meiwurkers, riedsleden en kolleezjeleden om ûndermining te sinjlearjen en te ûnderkennen.
- Wy sette doelberet yn op it foarkommen fan kriminaliteit, benammen yn it bûtengebiet.
- Wy riede ús ta op de stelselwiziging fan de BOA's en fersterkje de ynterne krisisorganisaasje.
- Wy hâlde de besteande mooglikheden foar it karbidsjitten folslein yn stân.
- Wy stypje aktyf it winnen, oplieden en behâlden fan frijwilligers foar de brânwarkorpsen fan Bûtenpost, Droegeham en Surhústerfean.

PROGRAMMA 2: FERKEAR, FERFIER EN WETTERSTEAT

In goede berikberens is foar in plattelânsgemeente as Achtkarspelen fan grut belang foar de leefberens fan ús doarpen. Ynwenners moatte har feilich, betelber en tagonklik ferpleatse kinne; binnen de gemeente én nei foarsjenningen, wurk, ûnderwiis en soarch dêrbûten. Dêrom sette wy yn op in goede ynfratraktuer, passende foarsjenningen foar it iepenbier ferfier en oare mobiliteitsoplossingen, sadat ferfiersearmoe foarkommen wurdt. Tagelyk hâlde wy oanhâldend omtinken foar de ferkearsfeiligens yn ús gemeente, mei bysûndere soarch foar kwetsbere ferkearsdielnimmers.

De oerstap nei fossylfrij riden hat ynfloed op de mobiliteit yn ús gemeente. Wy hâlde rekken mei dizze ûntwikkelingen en ynvestearje ûnder oare yn de útwreiding fan it laadnetwurk. Mei Wetterskip Fryslân wurkje wy oan in wetterbestindich Achtkarspelen, dêr't wy mei doelbewuste karren yn de iepenbiere romte wetteroerlêst beheine en soargje foar in goede wetterôffier.

ÚTGONGSPUNTEN

- Wy meitsje yn oerlis mei de provinsje de ferkears situaasje by de krusing Reitsmastrjitte/Betonwei yn Harkema feiliger.
- Wy geane troch mei ús ynset foar foldwaande en goed ûnderhâld fan wegen en fytspaden, Tagelyk freegje wy Ryks wettersteat en de provinsje om deselde ynset te toanen foar it ûnderhâld fan de ynfastruktuer dêr't sy ferantwurdlik foar binne.
- Wy stribje nei foldwaande iepenbiere laadpeallen.
- Wy sykje nei mooglikheden om de ferkearsproblematyk fan de Dempfeart yn Surhústerfean te ferbetterjen.
- Wy wolle yn 'e mande mei de provinsje en omlizzende gemeenten feilige en flugge fytsrûtes realisearje.
- Wy wolle dat de ekstra sneltrein tusken Grins en Ljouwert ek in tuskenstop yn Bûtenpost makket.
- Wy sette troch mei de aktive lobby foar de busline Kollum – Bûtenpost – Surhústerfean – Drachten.
- Wy geane yn petear mei Arriva en ProRail om kameratafersjoch op stasjon Bûtenpost mooglik te meitsjen.
- De kommende jierren fiere wy aktyf lobby foar de ferfanging fan de brêge yn Koatstertille.

PROGRAMMA 3: ECONOMY EN LÂNBOU

Achtkarspelen is in gemeente fan oanpakkers, dêr't ûndernimmersgeast, selsredsumens en fakmanskip djip woartele binne. Dy krêft is fan grutte wearde foar ús lokale ekonomy en foar de leefberens yn ús doarpen. Yn de kommende bestjoersperioade wolle wy in gemeente wêze dy't ek op dat mêd tichteby stiet, meitinkt en dêr't it mooglik is fasilitearret.

Wy wolle romte jaan oan inisjatyf en ûntwikkeling. Dêr't it kin, ferminderje wy regeldruk en lizze wy gjin ekstra gemeentlike regels op boppe-op lanlike of provinsjale kaders, útsein as dat echt nedich is. Sa biede wy ynwenners, boeren en bedriuwen de romte om te ûndernimmen, te fernijen en fierder te bouwen oan in sterke takomst.

Wy kreëarje, letterlik en figuerlik, romte foar groei. Wy tinke mei mei bedriuwen dy't útwreidzje, fernije en takomstbestindich ûndernimme wolle. Dêrby hawwe wy each foar de krêft fan ús lokale ekonomy en foar it belang fan in fitale en fearkrêftige gemeente. Dêr't it mooglik is, passe wy maatwurk ta dat oanslút by de lokaasje en de omjouwing foar in optimaal gebrûk fan de krappe romte.

Ek yn ús ynkeapbelied hâlde wy útdruklik rekken mei de lokale ekonomy. Binnen de jildende oanbestegingsregels brûke wy de romte dy't der is om lokale ûndernimmers in earlike kâns te jaan.

ÚTGONGSPUNTEN

- Wy befoarderje in oantreklik en stimulearjend ûndernimmersklimaat. De bedriuwefunksjonaris spilet dêrby in wichtige rol.
- Wy hâlde fêst oan fergees parkearjen yn de hiele gemeente.
- Wy sette yn op de útwreiding en trochûntwikkeling fan besteande bedriuweterreinen mei foldwaande fariaasje, aktyf grûnbelied en ûndersykje de romte foar nije lokaasjes.
- Wy wolle mear en better sjen litte hokker kânsen de gemeente Achtkarspelen en de bedriuwen yn de gemeente jongeren te bieden ha, bygelyks troch it organisearjen fan staaazjes of banemerken.
- Wy biede romte oan en stimulearje lytsskalige oan-hûs-bûne aktiviteiten, passend by de lokale situaasje en binnen wat op it plak sels mooglik en ferantwurde is.
- Wy wolle gjin datasintra yn ús gemeente.
- Wy ûntwikkelje de hjoeddeistige ekonomyske ûntwikkelaginda fierder, wreidzje dy út dêr't dat mooglik is en bringe dy aktyf ûnder de oandacht.
- Wy ûndersykje de ferheging fan de maksimale bouhichte op bedriuweterreinen, dêr't dat mooglik en passend is.
- Wy biede dêr't dat mooglik is romte foar ferbreiding yn de agraryske sektor, lykas kampearjen by de boer, en foar werbestimming fan frijkommende pleatsen en wenten.
- Wy steane allinne útwreiding fan yntinsive feehâlderij ta as der sprake is fan miljeuwinst foar de omjouwing of ferbettering fan it bistewolwêzen.
- Wy wolle gjin Natura 2000-gebieten.
- Wy stypje agrarysk natuer- en lânskipsbehear.
- As it Ryk mei nije easken komt foar de hoemannichte romte it bist, fergrutsje wy, dêr't dat binnen de wetlike mooglikheden kin, de boublokken fan ús agraryske ûndernimmingsen nei ferhâlding.

PROGRAMMA 4: ÛNDERWIIS

Goed ûnderwiis en passende ûnderwiishúsfesting binne fan grut belang foar de ûntwikkeling fan bern en jongerein. En dêrmei foar de takomst fan Achtkarspelen. Dêrom sette wy yn op it behâlden en fersterkjen fan kwalitatyf goed ûnderwiis en op skoalgebouwen dy't feilich, sûn en takomstbestindich binne. De opjefte op it mêd fan ûnderwiishúsfesting is grut en freget yn dizze bestjoersperioade om flinke ynspanningen, mei in grutte ynfloed op de begrutting. Wy meitsje dêryn soarchfâldige karren, mei it belang fan bern en de kwaliteit fan it ûnderwiis foarop.

De kwaliteit fan skoalgebouwen hat streekkrjocht ynfloed op it wolwêzen fan bern en harren learprestaasjes. Dêrom ynvestearje wy, binnen ús finansjele mooglikheden, yn ûnderwiishúsfesting dy't bydraacht oan in goede en stimulearjende learomjouwing. Dêrby hâlde wy each foar it ferskaat yn it ûnderwiis en foar it behâld fan de eigen identiteit fan skoallen, yn oerienstimming mei kêst 23 fan de Grûnwet. Gearwurkingsskoallen binne foar ús gjin doel op harsels, mar kinne in passende oplossing wêze as sy bydrage oan de kwaliteit, berikberens en kontinuïteit fan it ûnderwiis.

Mei it belied foar gelikense ûnderwiiskânsen sette wy troch mei ús ynset op in trochgeande line yn learen en soarch. Dêrom sille wy de gearwurking tusken ûnderwiis en soarch stypjen bliuwe, sadat bern yn in feilige lear- en leefomjouwing opgroeie kinne en ta bloei komme kinne.

ÚTGONGSPUNTEN

- Wy hâlde fêst oan it útgongspunt út it Yntegraal Húsfestingsplan dat alle doarpen in basisskoalle hawwe.
- Wy stimulearje it oanbod fan fakûnderwiis yn de gemeente dat oanslút by de wurkgelegenheid. Dat dogge wy bygelyks troch wurk-leartrajekten by ús ûndernimmers te stimulearjen.
- Wy wolle it mbû-ûnderwiis yn de regio behâlde en fierder stimulearje.
- Betide sinjalearing fan problemen yn it ûnderwiis en yn de thússituaasje is essinsjeel foar passende stipe. Dêrom sette wy yn op it fierder trochûntwikkeljen fan de GIS-meiwurker en jongereinwurker yn de skoalle.
- Wy sette aktyf yn op it werombringen fan skoalfersom en stimulearje in doelfêste oanpak om dat foar te kommen en tsjin te gean.
- Letterswakkens is in oandachtspunt dat om in doelberette ynset freget. Dêrom stimulearje wy it oanbod en gebrûk fan foar- en ierskoalske edukaasje (VVE) om efterstannen yntiids foar te kommen.
- Wy sette neidruklik yn op de ûntwikkeling fan de Kampus Bûtenpost as oantruner fan ûnderwiis, ynnovaasje en ekonomyske fersterking yn de regio.
- De tariedingen foar de ferfanging/renovaasje fan de trije basisskoallen yn Koatstertille wurde mei faasje oppakt.
- Wy wurkje deroan dat alle skoallen it A-profyl foar de Fryske taal helje en behâlde.

PROGRAMMA 5: SPORT, KULTUER EN REKREAASJE

Yn dit programma lizze wy de basis foar in fitale en leefbere gemeente. Sport, kultuer en rekreaasje binne de motors fan ús sosjale hert, dêr't ús Fryske taal as weardefolle ferbiner sintraal yn stiet. Se bringe minsken byinoar, fersterkje de identiteit fan doarpen en biede ynwenners de gelegenheid om mei te dwaan, har te ûntwikkelen en inoar te moetsjen.

Sport, kultuer en rekreaasje moatte foar elkenien tagonklik wêze. Sportferieningen, kulturele ynstellingen en oare (lokale) inisjativen spylje dêryn in kaairol. Wy stypje ferieningen en organisaasjes dy't har ûntwikkelje ta iepen en tagonklike plakken dêr't sport, kultuer en moeting byinoar komme. Dêrby soargje wy foar dúdlikens oer takomstbestindich sportakkommodaasjebelied, sadat ferieningen harren leden no en yn de takomst optimaal fasilitearje kinne.

Achtkarspelen wurdt karakterisearre troch syn grutte en griene karakter yn in prachtich kûlisselânskip. Dat biedt kânsen foar rekreaasje en toerisme. It fierder ûntwikkelen fan in goede (fyts)ynfrastruktuer draacht dêr oan by. Wy stimulearje de útwreiding fan duorsume lytsskalige rekreaasje dy't past by it lânskip en de identiteit fan de Noardlike Fryske Wâlden. Sa fersterkje wy de leefberens fan ús doarpen en stypje wy de lokale ekonomy mei each foar ynwenners, rêst en natuer.

De Fryske kultuer, taal en identiteit foarmje in wêzentlik en sichtber ûnderdiel fan it lokale karakter fan ús gemeente. Fanút dy oertsjûging fiere wy mei yngong fan 1 jannewaris 2029 Fryske plaknammen yn. Dêrfoar stelle wy in útfieringsplan op, rjochte op it opnimmen fan de Fryske plaknammen yn de Basisregistraasje Adressen en Gebouwen. Dêrby jildt as útgangspunt dat de Fryske plaknammen gemeentebreed ynfierd wurde. Útsûnderingen binne allinnich mooglik op histoarysk-taalkundige grûnen.

ÚTGONGSPUNTEN

- Wy stimulearje en fasilitearje de komst fan grutte (sport)eveneminten. Dêrmei fersterkje wy net allinnich de lokale ekonomy, mar ek de ûnderlinge ferbûnens.
- Wy sille ûndersykje op hokker wize en yn hokker foarm wy bern en jongerein leechdromplich yn 'e kunde komme litte kinne mei ferskillende sporten en kultuer yn ús gemeente, bygelyks troch de ynfiering fan in jeugdsport- en jeugdkultuerpas by eigen ferieningen yn ús gemeente.
- It moat foar alle bern mooglik wêze om in swimdiploma te heljen. Foar minima bliuwt in stiperegeling bestean om swimles yn de eigen gemeente mooglik te meitsjen.
- Wy stypje it folweardich iepenbliuwen fan swimbad "Wetervlecke".
- Wy realisearje yn dizze bestjoersperioade in unifoarm, dúdlik en breed droegen sportakkommodaasjebelied.
- Wy sette de stipe oan De Wâldsang, ús muzykskoalle dêr't Achtkarspelen grutsk op wêze kinne, troch.
- Wy fiere mei yngong fan 1 jannewaris 2029 gemeentebreed Fryske plaknammen yn troch opname yn de Basisregistraasje Adressen en Gebouwen.
- Wy sette ús yn foar it behâld fan biblioteken yn Bûtenpost en Surhústerfean.
- De lokale omrop RTVNOF is en bliuwt wichtich en moat oeral yn de gemeente beskikber wêze. Wy trune der by de Ryksoerheid op oan om te soargjen foar foldwaande en passende finansiering, sadat de lokale omrop der net op efterútgiet en op syn minst likefolle jild kriget as op grûn fan it hjoeddeiske stelsel.
- Wy sille trochgean mei it stypjen fan koaren en korpsen, om't sy ûnmisbere skeakels binne foar de leefberens en identiteit fan doarpen en kearnen.
- Wy sette troch mei it sichtber meitsjen fan de rike skiednis fan Achtkarspelen mei buorden en ynformaasjepylers.
- Wy sette troch mei ús aktive ynset foar it behâld fan karakteristike en byldbepalende pannen.
- Skûtsje Nooitgedacht moat ôfmakke wurde en foar Achtkarspelen beholden bliuwe.
- It gebrûk fan it Frysk is yn ús gemeente fanselsprekkend as omgongstaal en as taal by formele gearkomsten. Om it eigen taalgebrûk te stimulearjen, nûget de gemeente minsken út Frysk te praten, te skriuwen en dat konsekwint ta te passen.
- De gemeente is gjin ûndernimmer. Wy rinne it proses troch dat foar De Kruidhof liede moat ta in dúdlik fêststelde koers. De Eettuin bringe wy earne oars ûnder.
- Yn ôfstimming mei doarpsbelangen en grûneigners geane wy troch mei sykjen nei kânsen foar útwreiding fan kuier- en fytsmooglikheden troch safolle mooglik âlde tsjerke-, fyts- en jaachpaden op te knappen. Dêrby geane wy aktyf op 'e siik nei ko-finansiering.
- Wy wolle it oanbod fan iepenbiere húskes yn de gemeente útwreidzje.
- Wy sette yn op it útwreidzjen fan ferbliuwsakkommodaasjes lykas campings, fakânsjeparken, hotels en B&B's.

PROGRAMMA 6: SOSJAAL DOMEIN

Wy wolle in gemeente wêze dêr't elkenien meidwaan kin en deselde kânsen kriget. Yn ús belied geane wy út fan de krêft fan de mienskip. In echte mienskip betsjut dat wy der foarinoar binne, krekt as stipe nedich is. Wy sjogge de mearwearde fan ynformele soarch yn 'e foarm fan mantelsoarch en soarch dy't bygelyks troch tsjerken en ferieningen bean wurdt.

Wy foarkomme problemen leaver as dat wy dy efterôf behannelje moatte en sette dêrom folop yn op previnsje. Om't problemen faak net op harsels steane, pakke wy dy safolle mooglik yn gearhing en by de oarsaak oan.

Om goede soarch en stipe biede te kinnen, geane wy mei oare gemeenten troch mei lobbyen foar foldwaande finansjele middels fanút it Ryk. Tagelyk soargje wy derfoar dat de útjeften yn it sosjaal domein binnen de perken bliuwe. By alles wat wy dogge, steane de maatskiplike opbringsten foar ús ynwenners sintraal. Ynwenners dogge nei eigen fermogen mei en wurkjen leannet.

ÚTGONGSPUNTEN

- De bystân is in tydlik fangnet. Wy moedigje minsken oan om sa gau mooglik wer oan it wurk te gean, want wurkjen leannet. Fan ynwenners mei in útkearing dy't wurkje kinne, ferwachtsje wy dat sy in part fan harren tiid nuttich besteegje oan de mienskip. De tsjinprestaasje by de langduorjende taslagen bliuwt bestean. Wy geane troch mei de MOA en wreidzje aktiviteiten út dêr't dat mooglik is. De wurk-learprojekten dy't minsken helpe by it setten fan de stap nei in reguliere baan hâlde ús stipe.
- De kommende fjouwer jier ûndersykje wy oft de ynkommensgrins foar ynkommensstypjende regelingen en minimafoarsjenningen omheech kin, bygelyks om mear jongeren sporte te litten. Dêrby weagje wy de finansjele gefolgen en effekten mei.
- Wy wolle problemen foarkomme ynstee fan behannelje, yn line mei de lanlike Herfoarmingsagenda Jeugd. Troch der betiid by te wêzen, foarkomme wy letter hegere kosten. Dat dogge wy by de jeugd én by de Wmo, bygelyks troch petearen oan de foarkant en it yntiids sinjalearjen fan skulden.
- It gebietsteam op skoallen (GIS) en de POH-jeugd (praktystiper fan de húsdokter) by de húsdokters bliuwe bestean. Skiedingen binne foar alle belutsenen yn in protte opsichten yngripend. De wurkwiize fan it gebietsteam rjochtet him primêr op de yngripende gefolgen dy't in skieding foar bern hat.
- Wy wolle mear tafersjoch hâlde op de kwaliteit en kwantiteit fan soarch om ûnrjochtmjittich gebrûk fan soarchjild foar te kommen. Wy trede op tsjin misbrûk.
- By de ynkeap fan Wmo-soarch stiet de ynwenner foarop en hawwe wy omtinken foar lytse, lokale soarchoanbieders.
- Wy wolle de húsdokters safolle mooglik behâlde yn de doarpen. It behâld fan dy lokale soarch en in brede tagong ta soarch foar al ús ynwenners binne foar ús wichtich.
- Wy fine de leefberens fan de doarpen wichtich. Dêrom wolle wy dat yn elk doarp it doarpshûs of kluphûs bestean bliuwt. Wy kompensearje harren foar de OZB en de fersekerings om sa in takomstbestindige eksploitaasje fan doarpshuzen te krijen.
- Subsydzjes foar sosjaal-kultureel wurk geane safolle mooglik streekrjocht nei de aktiviteiten fan frijwilligers yn de doarpen.
- Jongereinwurk hat grutte mearwearde yn it ferbinen fan jongeren. De maatskiplike druk om perfekt wêze te moatten, mei troch sosjale media, soarget foar tanimmende iensumens en mentale druk ûnder jongerein. It jongereinwurk rjochtet him dêrom op yntiidse sinjalearing, wolwêzen en previnsje, en ferwiist troch dêr't dat nedich is.

PROGRAMMA 7: FOLKSSÛNENS EN MILJEU

In sûne leefomjouwing is fan grut belang foar de leefberens yn Achtkarspelen. Wy sette yn op it befoarderjen fan de folkssûnens en it beheinen fan miljeubelesting, mei omtinken foar previnsje en aktuele maatskiplike opjeften.

Wy kieze foar in saaklike, nochtere en útfierbere oanpak, rjochte op de praktyk yn ús doarpen. De ynset rjochtet him op it fersterkjen fan besteande foarsjenningen, it stypjen fan doelbewuste lokale behoeften en it stimulearjen fan duorsume ûntwikkelingen, mei each foar betelberens en draachkrêft.

Dêrby slute wy oan by provinsjale en lanlike kaders en foarkomme wy ûnnedige regeldruk. Op dy manier wurkje wy doelfêst oan it behâld en de fersterking fan in sûne en takomstbestindige leefomjouwing.

ÚTGONGSPUNTEN

- Wy sette ús yn foar it behâld fan in brede tagong ta soarch yn ús gemeente (húsdokters en oare soarch).
- Wy rjochtsje ús op it werombringen fan de tanimmende problematyk om iensumens hinne.
- Om't it gebrûk fan harddrugs, softdrugs, alkohol, smoken en gokken skealik is foar de sûnens en de mienskip, moat der goede en realistyske foarljochting bliuwe en mear en better tafersjoch wêze.
- Wy jouwe praktyske útfiering oan it fêststelde plan foar mentale sûnens, dêr't ek de oanpak fan suïsideprevinsje oan keppele is.
- Wy folgje wat ambysje oanbelanget it provinsjale of lanlike belied op it mêd fan duorsumens en lizze dêrby gjin ekstra gemeentlike regels op.
- Wy stimulearje en ferliede ynwenners ta it treffen fan duorsumensmaatregels. De gemeentlike ynset en lanlike middels rjochtsje wy spesifyk op ynwenners mei in leech ynkommen en relatyf hege enerzjylêsten fia in doelfêste oanpak.
- Wy sette troch mei it folgjen fan de sinneljedder yn it duorsumensbelied en jouwe dêrby prioriteit oan sinnepanelen op dakken.
- Lytse wynturbines by agraryske bedriuwen foar eigen gebrûk bliuwe tastien. As de provinsje dat tastiet, wreidze wy dat út nei bedriuweterreinen.
- Wy stimulearje enerzjykoöperaasjes binnen de provinsjale kaders troch aktyf mei te tinken en te stypjen mei kennis, prosedueres en fergunningen, wêrby't de finansjele middels de eigen ferantwurdlikens fan de koöperaasjes sels bliuwe.
- Wy trune by de netwurkbehearder (Liander) oan op ferbettering fan de ynfrastuktuer (fan middenspanning nei leechspanning) om te soargjen foar foldwaande oanslutingsmooglikheden foar nije wenten, bedriuwen en laadpeallen.
- Wy ûndersykje de foar- en neidielen fan ekstra ynspanningen om de skiedingsdoelstellingen te heljen, bygelyks fia diftar of optimalisaasje fan de besteande ôffalynsammeling, mei as doel de ôffalstoffehewing foar ynwenners te ferleegjen.
- Wy steane foar kwalitatyf goed ûnderhâld fan it gemeentlik grien, mei each foar bioferskaat en feiligens. It stribjen is rjochte op in goed lykwicht tusken lânbou, rekreaasje, natuer, lânskip en leefberens.
- De typyske lânskipsstruktuer fan dykswâlen en elziesingels moat beholden bliuwe. Wy fasilitearje ynwenners dy't aktyf dwaande binne mei it lânskipsbear fan de Noardlike Fryske Wâlden en soargje derfoar dat sy ûnder betingsten harren snoei- en ôffalhout sels ferbaarne meie of op ienfâldige wize ôffiere kinne.
- Wy sette troch mei oantrunen op maatregels dy't derfoar soargje dat de wolf him net yn Achtkarspelen fêstiget.

PROGRAMMA 8: FOLKSHÚSFÊSTING, ROMTLIKE OARDERING EN WENNINGBOU

Yn Achtkarspelen steane wy de kommende bestjoersperioade foar betsjuttingsfolle opjeften dy't streekrjocht reitsje oan de leefberens en it karakter fan ús gemeente. It oplossen fan it wenningtekoart hat dêrby ús hege prioriteit. Spesjaal omtinken hawwe wy foar starters, jongerein en âlderein, sadat sy yn de eigen gemeente wenjen bliuwe kinne. Wy bouwe fierder op de wenningbouprojekten dy't de ôfrûne perioade goed op stoom kommen binne, mar wy binne der noch net. Wy wolle projekten mei faasje oppakke en dêr't it mooglik is ekstra maatregels nimme om earder bouwe te kinnen.

Njonken dizze folkshúsfestingsopjeften lizze der grutte útdagingen op it mêd fan de romtlike oardering. De foarkarsrûte dy't foarsteld is foar in nije heechspanningsferbining hat grutte gefolgen foar ús ynwenners. Boppedat rekket dy ús unike kûlisselânskip en de kânsen foar rekreaasje en toerisme. Dêrnjonken nimme wy op in ferantwurde wize ús maatskiplike ferantwurdlikens oangeande de lanlike opjeften foar de opfang fan frjemdlingen.

ÚTGONGSPUNTEN

- Wy wolle dat starters mei in sosjaal-ekonomyske bining mei de gemeente mear kâns krije op in wenning.
- By nije projekten sjogge wy nei in selsbewenningsplicht en de mooglikheid om in part fan de nijbou te reservearjen foar ynwenners mei in sosjaal-ekonomyske bining mei de gemeente, sûnder al te folle regels en útfieringslêsten.
- Wy fiere in leechstânsbelesting yn foar wenten dy't langer as tolve moanne leech steane.
- De koälysjepartijen nimme harren ferantwurdlikens en ferbine har oan de útfiering fan de Spriedingswet. It foldwaan oan dy wetlike opjefte is in fêststeand feit, om't de minister de gemeente dêr skriftlik oer ynformearre hat en de Ryksoerheid úteinset is mei aktive hanthavening, wat liede kin ta "yn it plak stellen". Dat betsjut dat wy dan sels gjin rezjy mear hawwe. Dêrom meitsje wy de bewuste kar om sels de rezjy te hâlden, sadat wy rjocht dogge oan de draachkrêft en it karakter fan ús gemeente. Ferskate opfangmodellen wurde iepen en transparant ôfwoegen op helberens en ympakt, wêrby't ek sjoen wurdt nei regionale gearwurking. Dêrby folgje wy in soarchfâldich partisipaasje-proses om ta in heldere útlis en ûnderbouwing te kommen nei de ried en de mienskip ta oer de ferskate opsjes en de byhearrende gefolgen, sadat in breed ôfwoegen kar mei safolle mooglik draachflak makke wurde kin.
- Wy sette it besteande belied foar de opfang fan Oekraïners fuort, mei de beweging fan needopfang nei mear duorsume opfang.
- It belied foar statushâlders wurdt fuortset.
- Wy binne fûl tsjin de foarkarsrûte fan de nij te bouwen 380 kV-heechspanningsferbining (Vierverlaten-Ens) troch ús unike kûlisselânskip en meitsje ús grutte soargen oer de gefolgen foar omwenners. Mocht de foarkarsrûte dochs de definitive rûte wurde, dan easkje wy foar de omwenners in ferbettere opkeapregeling en in romhertige tapassing fan de neidielkompensaasje. Dêrnjonken sette wy yn op in ferbettere gebietsfûnsregeling (no € 150.000 per strekkende kilometer, sa'n € 2,1 miljoen euro yn totaal) om de skea oan ús lânskip te kompensearjen.
- Wy sette yn op de útwreiding fan de wenningbou yn alle doarpen nei 'fraach en ferlet'. Dêrby is sawol ynbreiding as útwreiding fan de doarpen mooglik.
- Wy jouwe in ekstra ympuls oan de wenningbou en stelle dêr jild foar beskikber om op koarte termyn ta fersnelling te kommen yn de foarm fan in fersnellingsplan.
- Wy fasilitearje en stimulearje nije wenfoarmen, lykas lytse wenten, âldereinhofkes en wenjen op eigen hiem.
- Boargerinisjativen foar wenningbou stypje wy dêr't dat mooglik is.
- Wy ferromje de mooglikheden foar heechbou op lokaasjes dêr't dat ferantwurde kin en passend is yn de situaasje.
- Wy pleitsje foar in aktive oanpak fan fertutearze pannen om ferpaupering fan de doarpen tsjin te gean.